

ímóti teimum, ið lögmaður og figgjarmálaráðharri hava biðið um at geva eina frágreiðing í málinum.

Ein annar av teirra nýggjastu tingmonnum sigur, at folkaflakkurin er ímóti P-talinum m.a. tí at øll viðurskipti hjá tí einstaka verða lögð út á geilur, og at tagnarskyldan í landinum er so sum so.

Ein tagnarskylda kann ikki vera so sum so. Antin hevur ein tagnarskyldu ella ikki. Verður hon ikki hildin, so eigur okkurt at kunna gerast við tað. Men tað, sum undrar meg mest, er, at hetta eru teir, ið hava bjóðað seg fram at stýra landi okkara og tí umsiting, ið til tað hoyrir.

Peningastovnamir

Hvussu við peningastovnum? Liggja tær upplýsingar, ið har eru um teg og meg, úti á geilum? Hesir stovnar eru privatir og verða umsitnir av feilaðum menniskjum, men munin meiri álit hava hesir politikarar á teimum, enn sínari egnu umsiting og á, at tagnarskyldan um tæy somu viðurskipti har verður hildin. Við øðrum orðum: Tað skuldu verða stjórarnir í peningastovnum, ið søtu í Landsstýrinum, tí so varð eftir hesum, at døma hildið fastari í herðatoppin á umsitingini, og tagnarskylda hildin.

Vorðið sum álit, hesir menn hava á landsins umsiting — hesir, sum skriva síðu upp og síðu niður um at hava álit á hvørjum øðrum.

Hvør er hvør

Fyrr nevndi tingmaður ber eisini fram, at tá P-talsskipanin er farin at virka, «so er óttin hjá «samfelagnum» fyrri nýttarum kanska burtur». Júst so: Tú og eg (samfelagið) óttast tæy, ið vilja sleppa undan at rinda sín part av køkuni, tí vit hava sannroynt, at tað, sum hini ikki vildu gjalda, gjørdist steinur oman á byrðu hjá okkum, tí gjaldast skal!

Áðrastaðni sigur hann, at «fólk í dag ikki eru so bangin fyrri kreppuni í samfelagnum sum fyrri samfelagnum sjálvum». Slík orð frá einum politikara siga mær, at viðkomandi man hava mis-skilt samanhang. «Sam-

felagið» ella «tað almenna» eru vit borgarar, og sum politikari er ein valdur til at umsita tað, ið okkara er — ikki endiliga soleiðis sum eg ella onkur annar sigur, men soleiðis sum tæinir heildini.

Rentuspekulation

Ein annar partur, sum henda P-talsskipan skal taka sær av, er ætlanirnar um at stæða rentuspekulationini, sum seinastu árin hevur verið við til at økt um uttanlands-skuldina, sum vit í dag siggja álvara í at fáa afturrindaða.

Flestu av okkum kenna úttálsini hjá einstokum tingmonnum og øðrum við, har teir bæði í skrift og talu hava vart óskilið við rentuspekulation við, at «tað má ikki gerast ólógligt at spekulera». Sjálvandi skal tað ikki tað, men tá spekulationin skal hava til endamáls at sleppa undan at bera felagsbyrðarnar, so haldi eg tað ikki vera forsvar vert — at tað her á landi skal ætlast best lónt vinnuvegur at spekulera í at sleppa undan at rinda skatt. Hvør kemur so at berða byrðarnar? Jú, vit, ið ikki duga so væl at spekulera.

Í tøkum tíma

Tá haldi eg ongantið vera ov skjótt at fáa P-talsskipanina at virka, tí tann, sum í sínum spekulátið um fyrri dagliga degnum ikki tekur almenna samfelagið við, er hetta samfelag ikki verdur. Ella vit kunnu siga: Tað sigur mær, hvussu nógv hann virðir hetta samfelag, ið er vit øll.

Men tá tað er til útrindan av fritíðarløn, barnastyrki, prívíðbót, almennastyrki, ja, kanska eisini til almenn viðhald til privat fyrítakssemi, tá er «P-tal ingen hindring», sum tikið plagar at verða til.

Undanfærsla

Nei, her er talan um skákan og undanfærslu — «kamuflagu» — so tað forslær. Tað almenna hevur í dag við álikning rætt til at kanna privat ognar- og peningaviðurskipti. Um tað verður gjørt á henda ella handa hátt, kann vera tað sama.

Bonskt

Kann tykjast bonskt, tá ið myndugleikarnir siga, at «um ikki P-talið verður innlatið, so verða konti stongdar og innistandandi ognir inndrignar». Hetta átti at verið gjørt á annan hátt, men hvussu? Tó havi eg ilt við at finna samanhang, tá ið lögmaður samstundis sigur, at um vit ikki innlata P-talið, so verður tað gjørt av líknarmyndugleikunum.

Eg eri ikki samdur, tá ið sagt verður, at ognirnar skulu verða inndrignar. Tað er ikki neyðugt og hevur einki við málið at gera. Men at tað er trupult at gera við, um fólk ikki vilja lýða hesa lóg, er eyðsæð.

Áðrar lógir

Koyrir tú ólógliga og verður tikin, mást tú bota. Verður tú ákærdur fyrri stuldur og funnin sekur, mást tú bota. Hevur tú gjørt teg inn á onkran, verður tú eftir lógini dæmdur fyrri tað, ið tú hevur gjørt og mást bota. Stendur tú í skuld til onkran, og rætturin samtykkir, at tú skalt gjalda, og tú tó ikki gert tað, so bankar pantifútin á dyrnar og avgreiðir málið á staðnum.

So einfalt verður farið fram í sambandi við áðrar lógir: Málið fellur til dóms, og aftaná at dómurin er framdur, er slætt borið. Tó er lógin framvegis galdandi, og sami persónur verður dæmdur eftir somu lóg, um hann aftur ger sama lógarbrot.

Tað sama

Sama er galdandi við lógini um P-talið. Gamani, at ein kann bota fyrri ikki at vilja lata inn sitt P-tal, men tá ið ein hevur botað, er henda saman lóg framvegis galdandi. Vil ein framvegis ikki gera tað, so hevur ein aftur framtað sama lógarbrot, og má dragast fyrri rættin av nýggjum.

Kundi hent, at tær so væl aktaðu bankakontið høvdu kent harðari ágang av slíkum framferðarhátti, enn um P-talið varð borið peningastovnunum.

Eins og í øðrum lógarmálum, so fylgir ein hótan við, um lógin ikki verður fylgd, og torført er út frá omanfyrri standandi at siggja, hvussu málið við P-talinum kann fremjast øðrvísi enn við hótan um steinging av konti.

Tí havi eg latið mitt P-tal inn fyrri langari tíð síðani!

XX.XX.XX-XXX

Mál og miðal

«Fleiri hava sagt, at tað var bít og ótaktiskt at geva boð um at lata P-talið inn til peningastovnarnar, tí tað bar til at fáa fatur á hesum á annan hátt. Men eg haldi, at tað var gott, at fólk kendu seg provokerað, at tæy mótmæltu. Nú er møguleiki fyrri, at skrásetingar- og P-talsspurningurin verður viðgjørdur av nýggjum og helst eisini skattaspurningurin skrivur Marita Petersen, lótingskvinna m.a. í greinini.

Seinastu vikurnar hevur nógv rok verið um nýtsluna av P-talinum. Vit kunnu spyrja, hvi alt hetta rumblið nú. Tað eru jú fleiri ár síðan lógir um P-talið vórðu viðtiknar. Fyrstu ferð í 1983, síðan í 1987, og ikki minni enn tvær ferðir í 1989 hevur lótingið gjørt viðtøkur viðvíkjandi nýtslu av P-talinum.

Rætt er tað, at mótmæli hava verið í sambandi við allar hesar viðtøkur. Men tað hava verið ymisk, ið hava mótmælt tær ymsu ferðirnar. Tó undantikið fakfelag innan Føroya Arbeðarafelag, sum fleiri ferðir hava sent tinginum mótmæli.

Ikki fyrr enn nú, tá fólk verða hót við revsiltøkum, um tæy ikki akta, mótmæla øll frá Føroya Arbeðarafelag øðrum megin til fólkafloksungdóm hinumegin. Um tað er tað sama, øll hesi eru ímóti er tó ikki heilt greitt, men tá flestallir borgarar landsins eru bangin og ótryggir við skipanina, so er skævt skipanin, sum er skævt ella ógreið, og ikki borgarunum, ið bagir eitt-hvørt.

Sum tað so ofta er ført fram hesa seinastu tíðina, so fingi vit P-talið í 1983, tá vit fingi samtíðarskattaskipanina. Sjálf havi eg verið ógvuliga ivasom um hesa skipan, tí hon tekur ræði á borgarunum.

Men flestøll ynsktu eina samtíðarskattaskipan bæði borgararnir, skattamyndugleikarnir og politikarnir, tó helst við ymsum motivum. Myndugleikar og politikarar tí ein slík skipan ger tað lættari at fáa skattin inn, meðan borgararnir við hesi skipan vita, at teir eiga tað, sum teir fáa útgóldið.

Við hesi skipan og við teimum seinnu broytingunum um nýtslu av P-talinum, haldi eg, at vandi er fyrri, at vit við øllum hesum eru í ferð við at blanda mál og miðal saman.

Málið við politikki er at skapa eitt gott samfelag hjá borgarunum at liva í, eitt solidariskt vælferðarsamfelag, har fólk eru træl og sjálvi for fyrri at

Marita Petersen: «Allar royndir vísa, at um skattarýstið verður ov stórt, fara fólk at hugsa skattatekniskt. Tá er komið ov langt og nýggjar hugsanir mugu til.

taka avgerðir. Miðalin er m.a. skattainntøkur frá borgarunum.

Nú tykist alt vent við. Málið við politikkinum tykist nú vera, hvussu vit á mest ómakaleysan hátt fáa sum mest av skattapeningi inn, og miðalin til hetta eru teldurnar.

Sjálvsagt vita vit øll, at uttan skattainntøkur verða vit ikki for fyrri at byggja upp eitt gott samfelag fyrri allar borgarar. Vit mugu hava pening fyrri at gera góðar skúlar, gott heilsuverk, góðar sosialar skipanir, vælútbygda samferðslu og annað, ið hoyrir til í einum nútímans samfelag.

Vit eiga sjálvsagt at hava eina so góða og rættvís skattaskipan, sum til ber, men neyðugt er, hvørja ferð vit gera nýggjar skipanir, at hava í huga støðuna hjá borgarunum. Vit mugu ikki gera fólk ófræls ella taka møguleikarnar at hugsa frá teimum, ikki gera tæy til lutir, sum nøkur «beturvítandi» nýðast at taka avgerðir fyrri, tí tæy vita betur og duga betur enn vanligu fólk.

Gongdin í dag er, at tøkniroðin vinnur meir aog meira fram innan øki. Tað er einki undarligt í tí, tí hetta er hent amboð

sjónarmið

við nógvum møguleikum. Men júst tí er neyðugt at vera á varhaldi, so maskinurnar ikki taka ræði á okkum. Alla tíðina eiga vit at minnst til, at tað eru vit, ið seta málini og gera av, hvussu vit koma til hesi mál, meðan maskinurnar bert eru hjálptól.

Fleiri hava sagt, at tað var býtt og ótaktiskt, at geva borgarunum harra-boð um at lata P-talið inn til peningastovnarnar, tí tað bar til at fáa fatur á hesum á annan hátt. Men eg haldi, at tað var gott, at fólk kendu seg so provokerað, at tæy mótmæltu. Nú er møguleiki fyrri, at skrásetingar- og P-talsspurningurin verður viðgjørdur av nýggjum og helst eisini skattaspurningurin.

Vit mugu royna at fáa eina skattaskipan, sum er rættvís og ikki ov tvørlig at umsita. Møguliga er rætta lótan nú komin til at fara yvir til skipan, har inntøkuskatturin verður munandi lækkaður, og heldur fáa inntøkurnar til landskassan inn á annan hátt.

Vit hava sæð tað í øðrum londum fyrr, og vit siggja tað hjá okkum sjálvum nú, hvussu beinleiðis skatturin tyngir borgararnar, og allar royndir vísa, at um trýstið verður ov stórt, fara fólk at hugsa skattatekniskt. Tá er komið ov langt og nýggjar hugsanir mugu til.

Marita Petersen

Timburmaður

Sóknast verður eftir timburmanni til snikkaraverkstað í Havn.

Bill. mrk. 1005